

КОНВЕНЦИЯ за защита на правата на човека и основните свободи

Издадена от Министерството на външните работи, доп. с Протокол № 2 от 6.05.1963 г., изм. с Протокол № 3 от 6.05.1963 г., Протокол № 5 от 20.01.1966 г., Протокол № 8 от 19.03.1985 г. Ратифицирана със закон, приет от НС на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 14.08.1992 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2.10.1992 г., в сила от 7.09.1992 г., изм. и доп., с Протокол № 11 от 11.05.1994 г., изм. и доп., бр. 38 от 21.05.2010 г.

Сборник закони - АПИС, кн. 12/92 г., стр. 37

Библиотека закони - АПИС, т. 1, р. 3, № 290

Правителствата, подписали тази конвенция като членове на Съвета на Европа, вземайки предвид Всеобщата декларация за правата на човека, провъзгласена от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 10 декември 1948 г.,

имайки предвид, че декларацията има за цел да осигури всеобщото и ефективно признаване и спазване на правата, провъзгласени в нея, имайки предвид, че целта на Съвета на Европа е да се постигне по-голямо единство между неговите членове и че едно от средствата за преследване на тази цел е поддържането и понататъшното осъществяване на правата на човека и основните свободи,

потвърждавайки отново своята дълбока вяра в тези основни свободи, които представляват фундамент на справедливостта и мира в целия свят и могат по-ефикасно да бъдат осъществени, от една страна, по пътя на действителната политическа демокрация, а, от друга, чрез общо разбиране и спазване на правата на човека, от които тези свободи зависят,

решени като правителства на европейски страни, които имат общи ценности и общо наследство от политически традиции, идеи, на свобода и върховенство на закона, да направят първата крачка към съвместното осъществяване на някои от правата, провъзгласени от всеобщата декларация,

се договориха за следното:

Член 1 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Задължение за зачитане правата на човека

Високодоговарящите страни осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в част I на тази конвенция.

ЧАСТ I

Права и свободи

Член 2 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на живот

1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

а) при защитата на което и да е лице от незаконно насилие;

б) при осъществяването на законен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;

с) при действия, предприети в съответствие със закона, за потушаване на бунт или метеж.

Член 3 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Член 4 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Забрана на робството и на принудителния труд

1. Никой не може да бъде държан в робство или в принудително подчинение.

2. Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен или задължителен труд.

3. За целите на този член не представлява "принудителен или задължителен труд":

а) всеки труд, който обикновено е задължителен за лицата, лишени от свобода в съответствие с чл. 5 на тази конвенция или по време на условно освобождаване от такова лишаване от свобода;

б) всяка служба от военен характер или в страните, където се признава освобождаване от военна служба заради религиозни убеждения, службата, отбивана вместо задължителната военна служба;

с) всяка повинност, изпълнявана в случай на извънредно положение или бедствие, застрашаващи съществуването или благосъстоянието на обществото;

д) всеки труд или повинност, представляващи елемент от обичайните граждански задължения.

Член 5 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на свобода и сигурност

1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода освен в следните случаи и само в съответствие с процедури, предвидени от закона:

а) законно лишаване от свобода на лице по силата на постановена от компетентен съд присъда;

б) законен арест или лишаване от свобода на лице за неизпълнение на законно съдебно решение или с цел осигуряване на изпълнението на задължение, предписано от закона;

с) законен арест или лишаване от свобода на лице с цел да се осигури явяването му пред предвидената в закона институция при обосновано подозрение за извършване на престъпление или когато обосновано е призната необходимостта да се предотврати извършване на престъпление или укриване след извършване на престъпление;

д) лишаване от свобода на непълнолетно лице на основата на законно решение, за да се осигури надзор с възпитателна цел, или законно лишаване от свобода на такова лице с цел да се осигури неговото явяване пред предвидената в закона институция;

е) законно лишаване от свобода на лице с цел да се предотврати разпространението на инфекциозни болести, както и на душевноболни лица, алкохолици, наркомани или скитници;

f) законен арест или лишаване от свобода на лице с цел да се предотврати незаконното му влизане в страната или на лице, против което се предприемат действия за неговото депортиране или екстрадиция.

2. На всяко арестувано лице трябва незабавно да бъдат съобщени на разбираем за него език основанията за арестуването му и всички обвинения, които му се предявяват.

3. Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1 (с) на този член, трябва своевременно да бъде изправено пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, и има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.

4. Всяко арестувано или лишено от свобода лице има право да обжалва законността на неговото задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай, че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.

5. Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, се ползва с осигурено от правните процедури право на обезщетение.

Член 6 (Изм. и доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на справедлив съдебен процес

1. Всяко лице при определянето на неговите граждански права и задължения или при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона. Съдебното решение се обявява публично, но пресата и публиката могат да бъдат отстранявани по време на целия или на част от съдебния процес в интерес на нравствеността, обществената и националната сигурност в едно демократично общество, когато това се изисква от интересите на непълнолетните лица или за защита на личния живот на страните по делото или ако съдът счете това за извънредно необходимо в случаите, в които поради специални обстоятелства публичността би нанесла вреда на интересите на правосъдието.

2. Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, се счита за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона.

3. (Изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.) Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, има в частност следните права:

a) да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него на разбираем за него език;

b) да има достатъчно време и възможности за подготовка на своята защита;

c) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието;

d) да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите на обвинението и да изисква призоваването и разпитът на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия, както на свидетелите на обвинението;

e) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.

Член 7 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Неналагане на наказание без закон

1. Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на неговото извършване не е било определено като престъпление според националното или международното право. Не може да бъде налагано наказание, по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено.

2. Този член не изключва съденето и наказването на което и да е лице за действие или бездействие, което в момента на извършването му е представлявало престъпление в съответствие с общите принципи на правото, признати от цивилизованите народи.

Член 8 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на зачитане на личния и семейния живот

1. Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговата кореспонденция.

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.

Член 9 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Свобода на мисълта, съвестта и религията

1. Всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията; това право включва свободата да променя своята религия или убеждения и свободата да изповядва своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или частно, чрез богослужение, обучение, религиозни обреди и ритуали.

2. Свободата да се изповядва религия или убеждения подлежи само на такива ограничения, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защитата на обществения ред, здраве и морал или за защита на правата и свободите на другите.

Член 10 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Свобода на изразяването на мнение

1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите. Този член не забранява на държавите да въвеждат разрешителен режим за дейността на радио- и телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Ползването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.

Член 11 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Свобода на събранията и сдруженията

1. Всеки има право на свобода на мирни събрания и на свободно сдружаване, включително правото да образува и членува в професионални съюзи за защита на своите интереси.

2. Упражняването на тези права не подлежи на никакви други ограничения освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите. Този член не изключва въвеждането на законни ограничения върху упражняването на тези права от служещите във въоръжените сили, полицията или държавната администрация.

Член 12 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на встъпване в брак

Мъжете и жените, достигнали брачна възраст, имат право да встъпват в брак и да създават семейство в съответствие с националните закони, регулиращи упражняването на това право.

Член 13 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Право на ефективни правни средства за защита

Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.

Член 14 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Забрана на дискриминацията

Упражняването на правата и свободите, предвидени в тази конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана по-специално на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.

Член 15 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Дерогирание при извънредно положение

1. По време на война или на друго извънредно положение, застрашаващо съществуването на нацията, всяка от високодоговарящите страни може да предприеме действия, освобождаващи я от изпълнението на нейните задължения по тази конвенция, но само дотолкова, доколкото положението го налага и при условие, че тези действия не са несъвместими с другите ѝ задължения по международното право.

2. Не се допуска никакво освобождаване на основата на предходната разпоредба от задълженията по чл. 2 освен по отношение на смърт, настъпила в резултат на правомерни актове на война, както и от задълженията по чл. 3, 4, т. 1 и чл. 7.

3. Всяка от високодоговарящите страни, която се ползва от правото на такова освобождаване, е длъжна да предостави на Генералния секретар на Съвета на Европа пълна информация относно предприетите действия и породилите ги причини. Тя също така е длъжна да информира Генералния секретар на Съвета на Европа за датата на прекратяване на тези действия и на възстановяване прилагането на разпоредбите на тази конвенция в пълния им обхват.

Член 16 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Ограничения за политическата дейност на чужденците

Никоя от разпоредбите на чл. 10 , 11 и 14 не може да се тълкува като забраняваща на високодоговарящите страни да въведат ограничения за политическата дейност на чужденците.

Член 17 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Забрана на злоупотребата с права

Никоя от разпоредбите на тази конвенция не може да се тълкува като предоставяща правото на някоя държава, група или лице да осъществява дейност или актове, имащи за цел потъпкването на правата и свободите, предвидени в тази конвенция, или ограничаването им в по-голяма степен от предвидената в конвенцията.

Член 18 (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Обхват на допустимите ограничения на правата

Ограниченията, допустими в съответствие с тази конвенция, по отношение упражняването на определени права и свободи не могат да се прилагат с цел, различна от тази, за осъществяването на която са били въведени.

ЧАСТ II

(Изм. - ДВ, бр. 137 от 20.11.1998 г., в сила от 1.11.1998 г.)

Европейски съд по правата на човека

Член 19

Създаване на съда

За да се осигури спазването на задълженията, поети от високодоговарящите страни по силата на конвенцията и протоколите към нея, се създава Европейски съд по правата на човека, наричан по-нататък "съдът". Той е постоянно действащ.

Член 20

Брой на съдиите

Броят на съдиите в съда е равен на броя на високодоговарящите страни.

Член 21

Условия за заемане на длъжността

1. Съдиите трябва да притежават високи морални качества и да отговарят на условията, изисквани за заемане на висши съдебни длъжности, или да са юристи с призната компетентност.

2. Съдиите участват в работата на съда в лично качество.

3. По време на срока на пълномощията си съдиите не могат да упражняват никаква дейност, несъвместима с изискванията за независимост и безпристрастност или с изискванията за работа на пълен работен ден; всеки въпрос, който възниква във връзка с приложението на тази точка, се решава от съда.

Член 22

Избор на съдиите

1. Съдиите за всяка високодоговаряща страна се избират от Парламентарната асамблея с мнозинството от подадените гласове по списък от трима кандидати, определени от високодоговарящата страна.

2. (Отм. - ДВ, бр. 38 от 2010 г.).

Член 23 (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Срок на пълномощията и освобождаване от длъжност

1. Съдиите се избират за срок 9 години. Те не подлежат на преизбиране.
2. Срокът на пълномощията на съдиите приключва при навършване на 70-годишна възраст.
3. Съдиите изпълняват задълженията си до замяната им. Те обаче продължават да работят по делата, в които вече са участвали.
4. Съдия не може да бъде освободен от длъжност, освен ако останалите съдии не решат с мнозинство от две трети, че е престанал да отговаря на необходимите условия.

Член 24 (Отм., предишен чл. 25, изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Секретариат и докладчици

1. Съдът разполага със секретариат, чиито функции и устройство са определени от правилника на съда.
2. Когато заседава в едноличен състав, съдът се подпомага от докладчици. Те изпълняват функциите си под ръководството на председателя на съда и са част от секретариата.

Член 25 (Предишен чл. 26, изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Пленарно заседание на съда

1. В края на буква d) запетаята се замества с точка и запетая и съюзът "и" се заличава.
2. В края на буква е) точката се заменя с точка и запетая.
3. Добавя се нова буква f), която гласи следното:
"f) отправя всички искания по чл. 26, точка 2.

Член 26 (Предишен чл. 27, изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Едноличен състав, състави, отделения и голямо отделение

1. За разглеждане на заведените дела съдът заседава в едноличен състав, в състави от трима съдии, в отделения от 7 съдии и в голямо отделение от 17 съдии. Отделенията на съда образуват състави за определен срок.
2. По искане на пленарното заседание на съда Комитетът на министрите може с единодушно решение и за определен срок да намали броя на съдиите в отделенията до пет.
3. Когато заседава в едноличен състав, съдия не може да разглежда никакви жалби, подадени срещу високото договарящата страна, от името на която е избран.
4. Съдията, избран от името на държава, страна по спор, е ex-officio член на отделението и на голямото отделение. При отсъствие на такъв съдия или ако той не е в състояние да заседава, в качеството на съдия заседава лице, избрано от председателя на съда от списък, предоставен предварително от тази държава.
5. Голямото отделение включва също председателя на съда, заместник-председателите, председателите на отделения и други съдии, избрани в съответствие с правилника на съда. Когато делото е препратено в голямото отделение на основание чл. 43, никой съдия от отделението, произнесло решението, не може да заседава в голямото отделение, с изключение на председателя на отделението и на съдията, заседавал от името на заинтересуваната високото договаряща страна.

Член 27 (Нов - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Правомощия на едноличните състави

1. Едноличният състав може да обяви за недопустима или да заличи от списъка индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34, когато такова заключение може да бъде постановено без допълнително разглеждане.

2. Заключение по точка 1 е окончателно.

3. Ако едноличният състав не обяви за недопустима или не заличи жалбата, той я препраща за разглеждане на състав или на отделение.

Член 28 (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Правомощия на съставите

1. По отношение на индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34, даден състав може с единодушно гласуване:

а) да я обяви за недопустима или да я заличи от списъка, когато такова заключение може да бъде постановено без допълнително разглеждане; или

б) да я обяви за допустима и едновременно да постанови решение по същество, когато в основата на спора относно тълкуването или прилагането на конвенцията или протоколите към нея стои въпрос, който вече е предмет на трайно установена практика на съда.

2. Заключение и решенията по точка 1 са окончателни.

3. Когато съдия, избран от името на заинтересованата високодоговаряща страна, не е член на даден състав, съставът може на всяка фаза на производството да покани този съдия да заеме мястото на един от членовете на този състав при отчитане на всички релевантни обстоятелства, включително това, оспорвала ли е високодоговарящата страна прилагането на процедурата по точка 1б.

Член 29

Заключения на отделенията по допустимостта и по същество

1. (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Ако не е било постановено заключение по чл. 27 или 28 или няма постановено решение по чл. 28, дадено отделение се произнася по допустимостта и по съществуването на индивидуалните жалби, подадени на основание чл. 34. Заключение по допустимостта може да бъде постановено отделно.

2. (Доп. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Дадено отделение се произнася по допустимостта и по съществуването на междудържавните жалби, подадени на основание чл. 33. Заключение по допустимостта се постановява отделно, освен ако по изключение съдът постанови друго.

3. (Отм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**).

Член 30

Препращане на делото в голямото отделение

Ако висящо дело в някое от отделенията повдига сериозен въпрос, свързан с тълкуването на конвенцията или на протоколите към нея, или ако решаването на даден въпрос от отделението може да доведе до противоречие с предходно решение на съда, отделението може, преди да е постановило решението, да препрати делото за разглеждане в голямото отделение, освен ако някоя от страните по делото възрази.

Член 31

Правомощия на голямото отделение

Голямото отделение:

а) (изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) се произнася по жалби, подадени на основание чл. 33 или чл. 34 , когато делото му е препратено от отделение на основание чл. 30 или ако му е препратено на основание чл. 43;

б) (нова - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) се произнася по въпроси, отнесени до съда от Комитета на министрите на основание член 46, точка 4; и

с) (предишна б. "с" - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) разглежда молбите за съвещателни мнения, подадени на основание чл. 47 .

Член 32

Юрисдикция на съда

1. (Доп. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Юрисдикцията на съда се разпростира върху всички въпроси, засягащи тълкуването и прилагането на конвенцията и на протоколите към нея, които са отнесени до него в съответствие с чл. 33, 34, 46 и 47 .

2. В случай на спор относно юрисдикцията на съда въпросът се решава от съда.

Член 33

Междудържавни дела

Всяка високодоговаряща страна може да сезира съда с всяко нарушение на разпоредбите на конвенцията и на протоколите към нея, извършено по нейно мнение от друга високодоговаряща страна.

Член 34

Индивидуални жалби

Съдът може да приема жалби от всяко лице, неправителствена организация или група лица, които твърдят, че са жертва на нарушение от страна на някоя от високодоговарящите страни на правата, провъзгласени в конвенцията или протоколите към нея. Високодоговарящите страни са длъжни да не създават по никакъв начин пречки за ефективното упражняване на това право.

Член 35

Условия за допустимост

1. Съдът може да разглежда даден случай само след изчерпване на всички вътрешноправни средства за защита в съответствие с общопризнатите норми на международното право и в срок от шест месеца от датата на постановяване на окончателното решение на националната инстанция.

2. Съдът не разглежда индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34 , която:

а) е анонимна; или

б) представлява по същество жалба, която вече е разглеждана от съда или в хода на друга процедура за международно разследване или решаване на спорове и не съдържа нова информация.

3. (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Съдът обявява за недопустима всяка индивидуална жалба, подадена на основание чл. 34, когато счете, че:

а) жалбата е несъвместима с разпоредбите на конвенцията или на протоколите към нея, явно неоснователна или представляваща злоупотреба с правото на индивидуална жалба; или

б) жалбоподателят не е претърпял значителна вреда, освен когато спазването на правата на човека, както те са определени в конвенцията и протоколите към нея,

изисква разглеждане на жалбата по същество, като разглеждането на дадено дело не може да бъде отказано на такова основание, в случай, че то не е било надлежно разгледано от национален съд.

4. Съдът отхвърля всяка жалба, която счита за недопустима по силата на този член. Той може да направи това на всеки етап от процедурата.

Член 36

Встъпване на трета страна в делото

1. По всяко дело пред отделение или пред голямото отделение всяка високодоговаряща страна, чийто гражданин е жалбоподателят, има право да представи писмени становища и да вземе участие в заседанията.

2. В интерес на правилното протичане на производството председателят на съда може да покани всяка високодоговаряща страна, която не е страна в процеса, или всяко заинтересувано лице, което не е жалбоподател, да представят писмени становища или да участват в заседанията.

3. (Нова - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) По всички дела в дадено отделение или в голямото отделение комисарят по правата на човека на Съвета на Европа може да представя писмени становища и да участва в разглеждане на делата.

Член 37

Заличаване на жалба от списъка на делата

1. На всеки етап от процедурата съдът може да реши да заличи жалба от списъка на делата, ако обстоятелствата дават основание да се счита, че:

а) жалбоподателят няма намерение повече да я поддържа; или

б) въпросът е вече решен; или

в) по всяка друга причина, установена от съда, по-нататъшното разглеждане на жалбата е неоправдано.

Въпреки това съдът продължава разглеждането на жалбата, ако спазването на правата на човека, гарантирани от конвенцията и протоколите към нея, го налага.

2. Съдът може да реши да включи отново дадена жалба в списъка, ако счете, че обстоятелствата оправдават такова действие.

Член 38 (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Разглеждане на делото

Съдът разглежда делото съвместно с представителите на страните и когато е необходимо, предприема разследване, за чието ефективно осъществяване заинтересуваните високодоговарящи страни са длъжни да създават всички необходими условия.

Член 39 (Изм. - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**)

Приятелско уреждане на спора

1. На всяка фаза на производството съдът може да се постави на разположение на заинтересуваните страни с оглед постигане на приятелско уреждане на спора на основата на спазване правата на човека, както те са определени в конвенцията и в протоколите към нея.

2. Процесуалните действия, извършени на основание точка 1, са поверителни.

3. В случай на постигане на приятелско споразумение съдът заличава делото от списъка чрез решение, което се ограничава до кратко изложение на фактите и на постигнатото споразумение.

4. Решението по точка 3 се изпраща на Комитета на министрите, който следи за изпълнението на условията на приятелското споразумение по спора, така както са изложени в даденото решение.

Член 40

Открито заседание и достъп до документите

1. Заседанието е открито, освен ако поради извънредни обстоятелства съдът реши друго.

2. Подадените в секретариата документи са достъпни за обществеността, освен ако председателят на съда реши друго.

Член 41

Справедливо удовлетворение

Ако съдът установи, че е имало нарушение на конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевшата страна.

Член 42

Решения на отделенията

Решенията на отделенията стават окончателни в съответствие с разпоредбите на чл. 44, т. 2 .

Член 43

Преразглеждане на делото от голямото отделение

1. В срок от 3 месеца от датата на решението на отделение всяка страна по делото може, в извънредни случаи, да поиска преразглеждане на делото от голямото отделение.

2. Състав от 5 съдии от голямото отделение приема молбата, ако делото повдига сериозен въпрос, свързан с тълкуването или прилагането на конвенцията или на протоколите към нея, или сериозен проблем с общозначим характер.

3. Ако съставът приеме молбата, голямото отделение се произнася по делото с решение.

Член 44

Окончателни решения

1. Решението на голямото отделение е окончателно.

2. Решението на отделение става окончателно:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде преразгледано от голямото отделение; или

б) три месеца след постановяване на решението, ако не е поискано преразглеждане на делото от голямото отделение; или

в) когато съставът на голямото отделение отхвърли молбата за преразглеждане, подадена на основание чл. 43 .

3. Окончателното решение се публикува.

Член 45

Мотиви на решенията и заключенията

1. Както решенията, така и заключенията, с които жалбите се обявяват за допустими или недопустими, трябва да бъдат мотивирани.

2. Ако решението като цяло или някоя негова част не отразява единодушното мнение на съдиите, всеки от тях има право да излезе с индивидуално мнение.

Член 46 (Изм. - ДВ, бр. 38 от 2010 г.)

Задължителна сила и изпълнение на решенията

1. Високодоговарящите страни се задължават да изпълняват окончателното решение на Съда по всяко дело, по което те са страна.

2. Окончателното решение на съда се изпраща на Комитета на министрите, който следи за неговото изпълнение.

3. Ако Комитетът на министрите счита, че контролът върху изпълнението на окончателно решение се пречатства поради затруднение при тълкуването на решението, той може да отнесе въпроса до съда за неговото тълкуване. Решението за отнасяне на въпроса до съда изисква мнозинство от две трети от представителите, имащи право да заседават в комитета.

4. Ако Комитетът на министрите счита, че високодоговаряща страна отказва да изпълни окончателно решение по дело, по което тя е страна, той може след отправяне на формално уведомление до тази страна и с решение, прието от мнозинство от две трети от представителите, имащи право да заседават в комитета, да отправи до съда въпроса дали тази страна е изпълнила задължението си по точка 1.

5. Ако съдът установи нарушение по точка 1, той връща делото на Комитета на министрите за разглеждане на мерките, които да бъдат предприети. Ако съдът не установи нарушение по точка 1, той връща делото на Комитета на министрите, който приключва разглеждането на делото.

Член 47

Съвещателни мнения

1. По искане на Комитета на министрите съдът може да дава съвещателни мнения по правни въпроси, отнасящи се до тълкуването на конвенцията и протоколите към нея.

2. Тези мнения не могат да засягат въпроси, отнасящи се до съдържанието или обхвата на правата и свободите, определени в част I на конвенцията и в протоколите към нея, нито какъвто и да е друг въпрос, който би могъл да бъде разгледан от съда или Комитета на министрите в хода на процедура, предвидена от конвенцията.

3. Решението на Комитета на министрите да поиска съвещателно мнение от съда се приема с мнозинството от гласовете на представителите, имащи право да заседават в комитета.

Член 48

Съвещателна юрисдикция на съда

Съдът решава дали искането на Комитета на министрите за съвещателно мнение влиза в рамките на неговата компетенция така както тя е определена в чл. 47 .

Член 49

Мотиви на съвещателните мнения

1. Съвещателното мнение на съда трябва да бъде мотивирано.

2. Ако съвещателното мнение като цяло или някоя негова част не отразява единодушното мнение на съдиите, всеки от тях има право да излезе с индивидуално мнение.

3. Съвещателното мнение на съда се изпраща на Комитета на министрите.

Член 50

Разходи на съда

Разходите на съда се поемат от Съвета на Европа.

Член 51

Привилегии и имунитети на съдиите

При изпълнение на техните функции съдиите се ползват с привилегиите и имунитетите, предвидени в чл. 40 на Статута на Съвета на Европа и в споразуменията, сключени в изпълнение този член."

Част III

Разни разпоредби

Член 52 (Предишен текст на чл. 57, изм. - ДВ, бр. 137 от 20.11.1998 г., в сила от 1.11.1998 г.)

Запитвания на Генералния секретар

Всяка от високодоговарящите страни е длъжна да отговори на запитване на Генералния секретар на Съвета на Европа относно начините, по които нейното вътрешно право осигурява ефективното прилагане на която и да е разпоредба на тази конвенция.

Член 53 (Предишен текст на чл. 60, изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Защита на гарантирани права на човека

Никоя разпоредба на тази конвенция не трябва да се тълкува като ограничаваща или накърняваща права или основни свободи на човека, гарантирани в законите на която и да е от високодоговарящите страни или в което и да е споразумение, по което тя е страна.

Член 54 (Предишен текст на чл. 61, изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Пълномощия на Комитета на министрите

Никоя разпоредба на тази конвенция не ограничава пълномощията на Комитета на министрите, предоставени му от Статута на Съвета на Европа.

Член 55 (Предишен текст на чл. 62 - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Отказ от други начини за решаване на споровете

Високодоговарящите страни се съгласяват, че освен по силата на специални споразумения те няма да се ползват от други действащи договори, споразумения или декларации с цел чрез разглеждане на жалба да подчинят спор относно тълкуването или прилагането на тази конвенция на други процедури за решаване на спорове освен предвидените в тази конвенция.

Член 56 (Предишен текст на чл. 63 - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Териториално приложение

1. (Доп. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.) При ратификацията или по всяко време след това всяка държава може да декларира чрез уведомление до Генералния секретар на Съвета на Европа, че при условията на т. 4 на този член действието на тази конвенция се разпростира върху всички или върху някои от териториите, за международните отношения на които тя носи отговорност.

2. Разпространението на действието на конвенцията върху териториите, посочени в уведомлението, влиза в сила тридесет дни след получаването му от Генералния секретар на Съвета на Европа.

3. Разпоредбите на тази конвенция ще се прилагат на тези територии с дължимото уважение към местните изисквания.

4. (Изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.) Всяка държава, направила декларация в съответствие с т. 1 на този член, може по всяко време след това да декларира по отношение на една или няколко територии, за които се отнася декларацията, че

признава компетенцията на съда да получава жалби от лица, неправителствени организации или групи лица както е предвидено в чл. 34 на конвенцията.

Член 57 (Предишен текст на чл. 64 - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Резерви

1. Всяка държава може при подписването на тази конвенция или при депозирането на ратификационния си документ да направи резерва по отношение на някоя от разпоредбите на конвенцията дотолкова, доколкото закон, действащ в този момент на нейна територия, не съответства на тази разпоредба. Не се допускат резерви от общ характер по силата на този член.

2. Всяка резерва, направена в съответствие с този член, трябва да съдържа кратко изложение на съответния закон.

Член 58 (Отм., предишен чл. 65, изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Денонсиране

1. Високодоговаряща страна може да денонсира тази конвенция само след изтичането на пет години от датата на влизане в сила на конвенцията по отношение на нея и с писмено предизвестие от шест месеца, адресирано до Генералния секретар на Съвета на Европа, който уведомява за това другите високодоговарящи страни.

2. Това денонсиране не освобождава съответната високодоговаряща страна от задълженията ѝ по тази конвенция по отношение на всеки акт, който може да представлява нарушение на тези задължения и който би могъл да бъде осъществен до момента на влизане в сила на денонсирането на конвенцията.

3. Всяка високодоговаряща страна, която престава да бъде член на Съвета на Европа, престава да бъде страна по тази конвенция при същите условия.

4. (Изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.) Конвенцията може да бъде денонсирана в съответствие с разпоредбите на предходните точки по отношение на всяка територия, върху която нейното действие е било разпространено по силата на чл. 56 .

Член 59 (Отм., предишен чл. 66, изм. - ДВ, бр. 137 от 1998 г.)

Подписване и ратифициране

1. Тази конвенция е открита за подписване от членовете на Съвета на Европа. Тя подлежи на ратифициране. Ратификационните документи се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. (Нова - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Европейският съюз може да се присъедини към тази конвенция.

3. (Предишна т. 2 - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Тази конвенция влиза в сила след депозирането на десет ратификационни документа.

4. (Предишна т. 3 - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) По отношение на държавите, които ратифицират конвенцията след нейното влизане в сила, тя влиза в сила в деня на депозиране на техния ратификационен документ.

5. (Предишна т. 4 - ДВ, **бр. 38 от 2010 г.**) Генералният секретар на Съвета на Европа информира всички членове на Съвета на Европа за влизането на конвенцията в сила, за имената на високодоговарящите страни, които са я ратифицирали, и за всяко следващо депозиране на ратификационен документ.

ПРОТОКОЛ № 2 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, предоставящ на Европейския съд по правата на човека компетенцията да дава съвещателни мнения

Държавите-членки на Съвета на Европа, подписали този протокол, имайки предвид разпоредбите на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (по-нататък наричана "конвенцията"), и особено чл. 19, предвиждащ създаването заедно с други институции на Европейски съд по правата на човека (по-нататък наричан "съдът"),

считайки за целесъобразно да предоставят на Европейския съд по правата на човека компетенцията да дава съвещателни мнения при определени условия, се договориха за следното:

Член 1

1. По искане на Комитета на министрите съдът може да дава съвещателни мнения по правни въпроси, отнасящи се до тълкуването на конвенцията и протоколите към нея.

2. Тези мнения не могат да засягат въпроси, отнасящи се до съдържанието и обхвата на правата и свободите, определени в част I на конвенцията и протоколите към нея, нито какъвто и да е друг въпрос, който би могъл да бъде разгледан от комисията, съда или Комитета на министрите в хода на процедури, които биха могли да бъдат създадени в съответствие с Конвенцията.

3. Решението на Комитета на министрите да поиска съвещателно мнение от съда се приема с мнозинство от две трети от гласовете на представителите, имащи право да заседават в комитета.

Член 2

Съдът решава дали искането на Комитета на министрите за съвещателно мнение влиза в рамките на консултативната компетенция на съда, така както тя е определена в чл. 1 на този протокол.

Член 3

1. За разглеждане на искането за даване на съвещателно мнение съдът се събира на пленарно заседание.

2. В съвещателното мнение на съда се посочват неговите основания.

3. Ако съвещателното мнение като цяло или някоя негова част не отразява единодушното мнение на съдиите, всеки от тях има право да излезе със свое индивидуално мнение.

4. Съвещателното мнение се изпраща на Комитета на министрите.

Член 4

Ако съдът счете за необходимо, той може да разшири пълномощията, дадени му в съответствие с чл. 55 на конвенцията, и за целите на този протокол да изработи свой правилник и свои процедурни правила.

Член 5

1. Този протокол е открит за подписване от членовете на Съвета на Европа, подписали конвенцията, които могат да станат страни по него чрез:

а) подписване без резерва за последваща ратификация или приемане;

б) подписване с резерва за ратификация или приемане, последвано от ратификация или приемане. Ратификационните документи и документите за приемане се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

2. Този протокол влиза в сила в момента, в който страни по него в съответствие с разпоредбите на т. 1 на този член станат всички държави, страни по конвенцията.

3. От момента на влизане в сила на този протокол неговите членове от 1 до 4 се считат за неразделна част от конвенцията.

4. Генералният секретар на Съвета на Европа информира членовете на съвета за:

- a) всяко подписване без резерва за последваща ратификация или приемане;
- b) всяко подписване с резерва за ратификация или приемане;
- c) депозирането на всеки ратификационен документ или документ за приемане;
- d) датата на влизане на този протокол в сила в съответствие с т. 2 на този член. В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха този протокол.

Съставен в Страсбург на 6 май 1963 г. на английски и френски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който остава на съхранение в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар изпраща заверени копия от него на всяка от подписалите държави.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ И ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ към Протокол № 14 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа за изменение на системата за контрол на конвенцията

(ДВ, бр. 38 от 2010 г.)

Член 18

1. Този протокол е открит за подписване от държавите - членки на Съвета на Европа, подписали конвенцията, които могат да изразят съгласието си да бъдат обвързани чрез: а) подписване без резерва за последваща ратификация, приемане или утвърждаване; или

б) подписване при условие за ратификация, приемане или утвърждаване, последвано от ратификация, приемане или утвърждаване.

2. Ратификационните документи или документите за приемане или утвърждаване се депозират при Генералния секретар на Съвета на Европа.

Член 19

Този протокол влиза в сила на първия ден от месеца след изтичане на тримесечен период от датата, на която всички държави - страни по конвенцията, са изразили съгласие за обвързване с протокола в съответствие с разпоредбите на чл. 18.

Член 20

1. От датата на влизане в сила на този протокол неговите разпоредби се прилагат към всички жалби, висящи пред съда, както и към всички решения, чието изпълнение се следи от Комитета на министрите.

2. Новият критерий за допустимост, добавен от чл. 12 на този протокол в чл. 35, точка 3б на конвенцията, няма да се прилага към жалби, обявени за допустими преди влизането в сила на този протокол. Две години след влизане в сила на този протокол новият критерий за допустимост може да се прилага само от отделенията и от голямото отделение.

Член 21

Срокът на пълномощията на съдиите, които към датата на влизането в сила на този протокол изпълняват своя първи мандат, се продължава *ipso jure* така, че да възлезе общо на срок 9 години. Срокът на пълномощията на другите съдии се удължава *ipso jure* с две години.

Член 22

Генералният секретар на Съвета на Европа уведомява държавите - членки на Съвета на Европа, за: а) всяко подписване;

b) депозирането на всеки ратификационен документ или документ за приемане или утвърждаване; c) датата на влизане в сила на този протокол в съответствие с чл. 19; и

d) всяко друго действие, уведомление или съобщение, свързано с този протокол.

В уверение на което долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха този протокол.

Съставен в Страсбург на 13 май 2004 г. на английски и френски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който е депозиран в архивите на Съвета на Европа. Генералният секретар изпраща заверени копия на всяка държава - членка на Съвета на Европа.

ДОПЪЛНИТЕЛЕН ПРОТОКОЛ
към Конвенцията за защита
на правата на човека и основните свободи
(Ратифициран със закон, приет от Народното събрание на
31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 1992 г.
В сила за Република България от 7 септември 1992 г.)

Обяснителна бележка
предназначена за лицата, желаещи да се обърнат към Европейския съд
по
правата на човека

I. Какви дела може да разглежда Съдът?

1. Европейският съд по правата на човека е международен орган, който при определени условия може да разглежда жалби, подадени от лица, оплакващи се от нарушения на права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека. Тази конвенция е международен договор, по силата на който известен брой европейски държави са се задължили да спазват някои основни права на човека. Тези права са изброени в самата Конвенция в Допълнителния протокол и в Протоколите № 4, 6 и 7, по които част от държавите са страна. Желателно е да се запознаете с тези текстове и с формулираните от държавите резерви.
2. Ако смятате, че някоя от изброените държави е нарушила във Ваша вреда някое от тези основни права, можете да се обърнете към Съда. Съдът може да разглежда единствено жалби, отнасящи се до признати от Конвенцията и от протоколите права, изключвайки всички останали. Съдът не е апелативен съд по отношение на националните съдилища и не може нито да отменя, нито да изменя решенията им. Съдът също така не може да се застъпва във Ваша полза пряко пред органа, срещу който е насочена жалбата Ви.
3. Съдът може да разглежда единствено жалби, насочени срещу държава, включена в приложения списък, и само ако се отнасят до събития, настъпили след определена дата. Тази дата е различна в зависимост от това, срещу коя държава е насочена жалбата и дали се отнася до право, гарантирано от Конвенцията или от протоколите към нея.
4. Вие можете да отправите жалби до Съда само срещу действия и решения на властите на някоя от тези държави (парламент, администрация, съдилища и т. н). Съдът не може да разглежда жалби, насочени

срещу физически лица или частни обединения.

5. Преди да се обърнете с жалба към Съда, Вие трябва да сте използвали всички вътрешноправни средства за защита в държавата, срещу която отправяте жалбата, които биха могли да удовлетворят Вашите искания. Например трябва да сте сезирали висшата съдебна инстанция, компетентна по делото (но ако жалбата се отнася до съдебно решение или присъда, не е необходимо да е правен опит за възобновяване на делото, след като са били използвани обикновените способности за обжалване и касация). При това трябва да сте спазили всички процедурни правила и по-специално определените от тях срокове. Ако например Вашият иск или жалба са били отхвърлени поради неспазване на срокове или правила относно компетентността на някой орган, то по всяка вероятност Съдът няма да може да се занимае с Вашата жалба.
6. След като висшата национална инстанция постанови решението си, Вие разполагате с шестмесечен срок за подаване на жалба до Съда. Ако жалбата Ви се отнася до осъдителна присъда, срокът тече от момента на постановяване на окончателното решение в рамките на обикновените способности за обжалване, а не от момента на последващото отхвърляне на искането за възобновяване на делото. Ако в рамките на шестмесечния срок Вие не изложите ясно своите оплаквания поне в съкратен вид, Съдът няма да може да разгледа жалбата Ви.

II. Как да подадете жалба до Съда?

7. Ако считате, че някои от правата, гарантирани от Конвенцията или протоколите, са нарушени във Ваша вреда и че са налице изложените по-горе условия, приканваме Ви първо да изпратите писмо до Секретаря на Съда, съдържащо изброените по-долу сведения. Писмото трябва да бъде отправено на следния адрес:
Au Greffier de la
Cour Europeenne des Droits de l'Homme
Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX, FRANCE
8. Вашето писмо трябва да съдържа:
 - a) кратко изложение на Вашата жалба;
 - b) посочване на правото или правата, гарантирани от Конвенцията, които смятате, че са нарушени;
 - c) сведения относно средствата за правна защита, които сте използвали;
 - d) списък на постановените от органите на властта решения в рамките на Вашето дело, като уточнявате за всяко решение: датата, съдържанието в кратка форма и органа, който го е постановил. Приложете към писмото си копие от тези решения (Съдът не връща никакви документи и следователно във Ваш интерес е да изпращате единствено копия, а не оригинали).
9. Секретарят на Съда ще Ви отговори. Възможно е да Ви бъдат поискани допълнителни документи, сведения или обяснения относно жалбата. Може да бъдете осведомен/а за начина, по който Конвенцията е била тълкувана в подобни на Вашия случай и ако съществува явна пречка относно допустимостта на жалбата Ви, тя ще Ви бъде посочена. Секретарят обаче не може да ви дава сведения относно законодателните разпоредби на държавата, срещу която е насочена жалбата Ви.
10. Ако от кореспонденцията Ви със Секретаря следва, че жалбата Ви би могла да бъде регистрирана от Съда и ако вие желаете това, ще Ви бъде изпратен необходимият формуляр за официалното ѝ представяне. След като попълните формуляра и го отправите обратно до Секретаря, жалбата Ви ще бъде представена на вниманието на Съда.
11. Секретарят ще Ви държи в течение относно развитието на процедурата пред Съда. Тя протича, поне в началото, в писмена форма. Следователно не е необходимо да се явявате лично в седалището на Съда в Страсбург.

12. Ако имате възможност, обърнете се към адвокат, който да представи Вашата жалба. По-късно в течение на процедурата ще можете да получите безплатна правна помощ, в случай че не разполагате със средства за вознаграждение на адвокат. Но такава правна помощ не може да Ви бъде оказана още от момента на депозиране на жалбата.

ДАТА НА РАТИФИЦИРАНЕ

ДЪРЖАВА	КОНВЕНЦИЯ	ПРОТОКОЛ 1	ПРОТОКОЛ 4	ПРОТОКОЛ 6
Австрия	03.09.1958	03.09.1958	18.09.1969	05.01.1984
Албания	02.10.1996	02.10.1996	02.10.1996	-
Андора	22.01.1996	-	-	22.01.1996
Белгия	14.06.1955	14.06.1955	21.09.1970	-
България	07.09.1992	07.09.1992	24.10.2000	-
Великобритания	08.03.1951	03.11.1952	-	-
Германия	05.12.1952	13.02.1957	01.06.1968	05.07.1989
Гърция	28.11.1974	28.11.1974	-	08.09.1998
Дания	13.04.1953	13.04.1953	30.09.1964	01.12.1983
Естония	16.04.1996	16.04.1996	16.04.1996	17.04.1998
Ирландия	25.02.1953	25.02.1953	29.10.1968	24.06.1994
Исландия	29.06.1953	29.06.1953	16.11.1967	22.05.1987
Испания	04.10.1979	27.11.1990	-	14.01.1985
Италия	26.10.1955	26.10.1955	27.05.1982	29.12.1988
Кипър	06.10.1962	06.10.1962	03.10.1989	-
Латвия	27.06.1997	27.06.1997	27.06.1997	-
Литва	20.06.1995	24.05.1996	20.06.1995	-
Лихтенщайн	08.09.1982	14.11.1995	-	15.11.1990
Люксембург	03.09.1953	03.09.1953	02.05.1968	19.02.1985
БЮР Македония	10.04.1997	10.04.1997	10.04.1997	10.04.1997
Малта	23.01.1967	23.01.1967	-	26.03.1991
Молдова	12.09.1997	12.09.1997	12.09.1997	12.09.1997
Норвегия	15.01.1952	18.12.1952	12.06.1964	25.10.1988
Полша	19.01.1993	10.10.1994	10.10.1994	-

Португалия	09.11.1978	09.11.1978	09.11.1978	02.10.1986	-
Румъния	20.06.1994	20.06.1994	20.06.1994	20.06.1994	20.06.1994
Русия	05.05.1998	05.05.1998	05.05.1998	-	05.05.1998
Сан Марино	22.03.1989	22.03.1989	22.03.1989	22.03.1989	22.03.1989
Словакия	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992
Словения	28.06.1994	28.06.1994	28.06.1994	28.06.1994	28.06.1994
Турция	18.05.1954	18.05.1954	-	-	-
Украйна	11.09.1997	11.09.1997	11.09.1997	-	11.09.1997
Унгария	05.11.1992	05.11.1992	05.11.1992	05.11.1992	05.11.1992
Финландия	10.05.1990	10.05.1990	10.05.1990	10.05.1990	10.05.1990
Франция	03.05.1974	03.05.1974	03.05.1974	17.02.1986	17.02.1986
Холандия	31.08.1954	31.08.1954	23.06.1982	25.04.1986	-
Хърватско	05.11.1997	05.11.1997	05.11.1997	05.11.1997	05.11.1997
Чехия	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992	18.03.1992
Швейцария	28.11.1974	-	-	13.10.1987	24.02.1988
Швеция	04.02.1952	22.06.1953	13.06.1964	09.02.1984	08.11.1985

ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ ПРОТОКОЛ
към Конвенцията за защита на правата на човека и
основните свободи относно преустройството на
контролната система, установена от Конвенцията
(Подписан в Страсбург на 13.05.2004 г.
Нератифициран от Република България.)